

МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО
Навчально-науковий інститут соціально-педагогічної та мистецької освіти
Кафедра психології

КВАЛІФІКАЦІЙНА (ДИПЛОМНА) РОБОТА

на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

**на тему «ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДІАГНОСТИКИ ТА
РОЗВИТКУ ОБДАРОВАНOSTІ НА РІЗНИХ ВІКОВИХ ЕТАПАХ»**

Виконав:
здобувач вищої освіти
групи пс19
спеціальності 053 Психологія
ОП Психологія. Психологічне
консультування
Вайнер Вольф

Керівник: канд. психол. наук,
доц. Шевченко С.В.

Рецензент:
Бреславець Л.Г. - практичний
психолог, арттерапевт, директор
комунальної установи
«Інклюзивно-ресурсний центр»
Солоницівської селищної ради

Запоріжжя – 2023

АНОТАЦІЯ

Вайнер В. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДІАГНОСТИКИ ТА РОЗВИТКУ ОБДАРОВАНОСТІ НА РІЗНИХ ВІКОВИХ ЕТАПАХ

В дипломній роботі теоретично досліджено та експериментально вивчено прояви обдарованості на різних вікових етапах. Проаналізовано літературу закордонних і вітчизняних авторів із проблем розвитку обдарованості; розкрито в повному обсязі поняття обдарованості й дитячої обдарованості; показано особливість розвитку обдарованих дітей і проблеми, з якими вони зіштовхуються; розглянуто методи діагностики обдарованості школярів; складено рекомендації з роботи з обдарованими дітьми.

Експериментально встановлено, що більшість учнів мають високий рівень невербальної креативності, практичного математичного мислення, високі здатності оперувати числами, високий рівень обчислювальних здібностей і вміння вирішувати геометричні завдання. Дослідження також показало, що в респондентів переважає середні показники індуктивного мислення, здатності комбінувати, а також здатності до абстракції й утворення понять, що вказує в цілому на наявність математичної обдарованості. На тлі цих показників, були виявлені здатності в загальнонаукових і гуманітарних областях знань.

Реалізація принципів роботи з обдарованими дітьми у вирішальному ступені залежить від професійної підготовленості й від особистості психологів і педагогів, тих, хто організує й безпосередньо здійснює навчання. Результати роботи, особливо її емпіричної частини, можуть бути використані в роботі педагогів і психологів з інтелектуально обдарованими дітьми.

Ключові слова: обдарованість, креативність, здібності, вікові етапи.

SUMMARY

Vyner V. **PSYCHOLOGICAL FEATURES OF DIAGNOSIS AND DEVELOPMENT OF GIFTEDNESS AT DIFFERENT AGE STAGES**

The diploma thesis theoretically researches and experimentally studies the manifestations of giftedness at different age stages. The literature of foreign and domestic authors on the problems of giftedness development is analyzed; the concepts of giftedness and children's giftedness are fully disclosed; the peculiarity of the development of gifted children and the problems they face are shown; methods of diagnosing giftedness of schoolchildren are considered; recommendations for working with gifted children are made.

It was experimentally established that most students have a high level of non-verbal creativity, practical mathematical thinking, high abilities to operate with numbers, a high level of computational abilities and the ability to solve geometric problems. The study also showed that the respondents have average indicators of inductive thinking, the ability to combine, as well as the ability to abstract and form concepts, which generally indicates the presence of mathematical talent. Against the background of these indicators, abilities in general scientific and humanitarian fields of knowledge were revealed.

The implementation of the principles of working with gifted children depends to a decisive extent on the professional training and personality of psychologists and teachers, those who organize and directly carry out training. The results of the work, especially its empirical part, can be used in the work of teachers and psychologists with intellectually gifted children.

Keywords: giftedness, creativity, abilities, age stages

РЕФЕРАТ

кваліфікаційної роботи на тему

«Психологічні особливості діагностики та розвитку обдарованості на різних вікових етапах»

здобувача вищої освіти спеціальності 053 Психологія

Вайнера Вольфа

Науковий керівник – кандидат психологічних наук, доцент Шевченко Світлана Віталіївна

Актуальність дослідження. Серед самих цікавих і загадкових явищ природи обдарованість традиційно займає одне із провідних місць. Проблеми її діагностики й розвитку хвилюють педагогів протягом багатьох сторічч. Інтерес до неї в цей час дуже високий, що легко може бути пояснено суспільними потребами. Не дуже давно вважалося, що всі діти рівні й в інтелектуальному плані, і в емоційному. Треба тільки навчити їх думати, співпереживати, вирішувати складні логічні завдання. Однак досвід сучасного утворення показує, що існують розходження між дітьми. Виділяються діти з більше розвиненим інтелектом, чим у їхніх однолітків, зі здібностями до творчості, з умінням класифікувати, узагальнювати, знаходити взаємозв'язки. Вони постійно перебувають у пошуку відповіді на їхні питання, що цікавлять, допитливі, проявляють самостійність, активні.

Раннє виявлення, навчання й виховання обдарованих і талановитих дітей становить одну їхній головних проблем удосконалювання системи утворення. Існує думка, що обдаровані діти не мають потреби в допомозі дорослих, в особливій увазі й керівництві. Однак у чинність особистісних особливостей такі діти найбільш чутливі до оцінки їхньої діяльності, поведіння й мислення, вони більше сприйнятливі до сенсорних стимулів і краще розуміють відносини й зв'язки. Робота з обдарованими дітьми виступає одним з варіантів конкретної реалізації права особистості на індивідуальність. Все це обумовлює **актуальність** досліджуваної нами проблеми.

Проблематика роботи обумовлює як складністю самого феномена обдарованості, так і відсутністю єдиних чітких підходів до самого поняття обдарованості. Таким чином, складається протиріччя між необхідністю дослідження дитячої обдарованості в прикладному аспекті, насамперед освітньою практикою й відсутністю єдиних підходів до використання методів її діагностики.

Об'єкт дослідження: обдарованість на різних вікових етапах.

Предметом нашого дослідження є психологічні особливості діагностики та розвитку обдарованості на різних вікових етапах.

Мета дослідження: теоретично вивчити та експериментально дослідити прояви обдарованості на різних вікових етапах.

Завдання:

- вивчити літератури закордонних і вітчизняних авторів із проблем розвитку обдарованості;
- розкрити в повному обсязі поняття обдарованості й дитячої обдарованості;
- показати особливість розвитку обдарованих дітей і проблеми, з якими вони зіштовхуються;
- розглянути методи діагностики обдарованості школярів;
- скласти рекомендації з роботи з обдарованими дітьми.

Методи дослідження: теоретичний аналіз літературних джерел по проблемі дослідження, аналіз практичного стану проблеми; вивчення обдарованості за допомогою методу експерименту.

Теоретична значимість: у роботі проаналізований феномен обдарованості, вивчена сутності й особливості даного явища, а також основні труднощі обдарованих дітей.

Наукова новизна: в роботі розширено уявлення про поняття обдарованості, визначено та експериментально вивчено психологічні особливості діагностики та розвитку обдарованості на різних вікових етапах.

Практична значимість: результати дипломної роботи можна рекомендувати використовувати в загальноосвітніх установах для вивчення обдарованості серед учнів, а також при роботі із творчо-обдарованими дітьми.

Проведене дослідження проблеми дає змогу зробити **такі висновки:**

Обдаровані діти є унікальним явищем у соціальному світі. Найважливішою проблемою прогресу суспільства є збереження й розвиток обдарованості. Вираження "обдаровані діти" уживається досить широко. Якщо дитина виявляє незвичайні успіхи в навчанні або у творчих заняттях, значно перевершує однолітків, його можуть називати обдарованим. У більшє вузькому й строгому значенні поняття "обдарованість" щодо дітей повинне було б застосовуватися тільки до тих випадкам, коли видатні властивості дитини з'являються як дійсна застава його майбутніх можливостей. Але надійно визначити значення дитячих властивостей, вчасно виявити таких дітей - складна проблема, що у психологічній науці ще досить далека від рішення.

Важливо не випустити з уваги, що існують різні - по своїй спрямованості, по втримуванню діяльності або за умовами розвитку - види розумової обдарованості (наприклад, такі різні, як лідерська або математична). Кожний з них має свою специфічну динаміку вікового розвитку.

Факти існування актуальної й потенційної, явної й схованої, ранньої й пізньої обдарованості ще раз підкреслюють складність і важливість проблеми прогнозування розвитку. Учені вже виявили ряд закономірностей, що дозволяють прогнозувати майбутнє дитини, але до алгоритму побудови надійних, обґрунтованих прогнозів ще нескінченно далеко.

Дуже важливо вчасно вловити, не упустити риси відносної сталості індивідуальності в дітей, що випереджають у розумовому відношенні свій

вік. Обдарованість дитини - це досить стійкі особливості саме індивідуальних проявів неабиякого, зростаючого з віком інтелекту.

Проведене експериментальне дослідження показало, що більшість учнів мають високий рівень невербальної креативності, практичного математичного мислення, високі здатності оперувати числами, високий рівень обчислювальних здатностей і вміння вирішувати геометричні завдання. Дослідження також показало, що в респондентів переважає середні показники індуктивного мислення, здатності комбінувати, а також здатності до абстракції й утворення понять, що вказує в цілому на наявність математичної обдарованості. На тлі цих показників, були виявлені здатності в загальнонаукових і гуманітарних областях знань.

Розкриття проблем обдарованих дітей відбувається через взаємозв'язок їх з однолітками й дорослими. Як з'ясувалося, діти мають проблеми. У цей час не існує оптимальних програм для обдарованих дітей, які допомогли б уникнути їм труднощів, або вони не в достатньому ступені реалізуються. Структурування матеріалу за принципом логарифмічної спіралі вимагає, щоб педагог багаторазово вертався з дітьми до пророблення раніше розглянутих проблем, але робив це щораз уже на новому, більше складному рівні.

Реалізація принципів роботи з обдарованими дітьми у вирішальному ступені залежить від професійної підготовленості й від особистості психологів і педагогів, тих, хто організує й безпосередньо здійснює навчання. Результати роботи, особливо її емпіричної частини, можуть бути використані в роботі педагогів і психологів з інтелектуально обдарованими дітьми.

Рік виконання дипломної роботи - 2023р.

Місце виконання - Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького, кафедра психології

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
Розділ I. Проблема обдарованості в психолого-педагогічній літературі.....	7
1.1. Визначення понять «обдарованість» і «дитяча обдарованість»...	7
1.2. Основні проблеми й дослідження в області обдарованості.....	14
1.3. Класифікація обдарованості і її структура.....	22
1.4. Психосоціальні аспекти й вікові особливості обдарованості.....	28
1.5. Проблеми творчо-обдарованої особистості.....	33
Розділ II. Експериментальне вивчення обдарованості школярів.....	40
2.1. Організація й проведення дослідження.....	40
2.2. Результати дослідження.....	44
Розділ III. Рекомендації з роботи психолога й вчителів з обдарованими дітьми	48
ВИСНОВКИ	69
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	71

Ім'я користувача:
Анастасія Варениченко

ID перевірки:
1015963854

Дата перевірки:
14.03.2023 20:03:47 EET

Тип перевірки:
Doc vs Internet + Library

Дата звіту:
14.03.2023 20:06:17 EET

ID користувача:
100012861

Назва документа: **Вайнер Вольф**

Кількість сторінок: 65 Кількість слів: 13436 Кількість символів: 116186 Розмір файлу: 125.98 KB ID файлу: 1015642143

16.3% Схожість

Найбільша схожість: 17.8% з Інтернет-джерелом (<https://epdf.pub/-24104ce889c954263afc8cfdd226dd4e74386.html>)

8.6% Джерела з Інтернету 928

.....Сторінка 73.....

2.1% Джерела з Бібліотеки 28

.....Сторінка 82.....

0% Цитат

Вилучення цитат вимкнене

Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнене

0% Вилучень

Немає вилучених джерел

Модифікації

Виявлено модифікації тексту. Детальна інформація доступна в онлайн-звіті.

Замінені символи 31